

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	5
Gheișă și luptătorul de sumo.....	7
Gheișele pentru străini.....	24
Curtezane și gheișe de odinioară.....	36
Cele nouă centuri.....	49
Domnișoara „O mie de generații”	63
Noți de bucurie, noți de disperare.....	75
Renașterea.....	85
Seri și mătăsurile.....	100
Sărbătorile.....	116
La Kyoto: Gion	130
Masayo, ucenica gheișă.....	143
Kumiko, gheișă.....	156
Intimități	168
O lume plutitoare.....	182
Dragostea	196
Neiubitele	215
Până când vor mai fi gheișele în floare?	231
<i>Glosar</i>	249

Robert Guillain, *Les Geishas ou le monde des fleurs et des saules*

© Arléa 1988

© 2014 by Editura POLIROM, pentru ediția în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Hashiguchi Goyō (1880-1921), *Femeie colorându-și buzele* (1920)

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României :

GUILLAIN, ROBERT

Gheișele / Robert Guillain; trad.: Ioan Bița. – Iași :
Polirom, 2014

ISBN print: 978-973-46-4188-8

ISBN ePub: 978-973-46-4510-7

ISBN PDF: 978-973-46-4511-4

I. Bița, Ioan (trad.)

396(520)

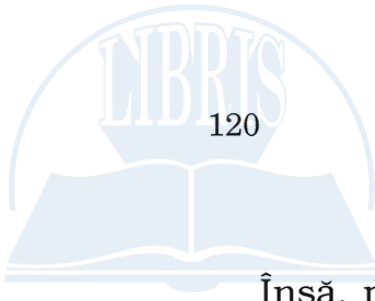
Printed in ROMANIA

Robert
GUILLAIN
Gheișele

Traducere de Ioan Bița

POLIROM
2014

Însă, pentru ele, sărbătoarea sărbătorilor era spectacolul pe care îl dădeau ele însele, toate gheișele din același cartier, o dată, de două ori pe an, într-un mare teatru. Era un spectacol de revistă în stil mare, în care ele și numai ele erau singurele artiste – interprete, dansatoare, cântărețe, actrițe etc. –, dar și producătoare și organizatoare; acest spectacol ținea capul de afiș vreme de trei ori patru săptămâni. De exemplu, *Dansul primăverii (Azuma Odori)*, la Shimbashi Embujo, pentru care gheișele din Shimbashi făceau un antrenament ce dura două luni, adăugat la agenda deja supraîncărcată din această perioadă. Biletele erau vândute sau ele însele le ofereau prietenilor. Oricum, se epuizau imediat: trebuia ori să cunoști o gheișă, ori să le cumperi la un preț astronomic de pe piața neagră, unde mai găseai câteva; și totuși, gheișele nu obțineau nici un ban de pe urma lor, mai puțin cei o mie de yeni, cât plăteau zilnic celui care ducea ricșa.

Punerea în scenă, uneori de-a dreptul fastuoasă, rivaliza cu cea a teatrului *kabuki*, teatrul oficial. Și varia de la an la an. Într-o primăvară, invitat fiind cu Yoshi, spectacolul s-a deschis, după câte îmi aduc aminte, cu superba prezentare a orchestrei: treizeci de interprete în kimonouri negre de ceremonie, îngenuncheate și formând două rânduri suprapuse, pe niște trepte de un roșu aprins, ocupau fundalul scenei. Se știe foarte bine că o

scenă de acest fel e imensă în Japonia, întinzându-se pe toată latura lungă a spațiului rectangular rezervat publicului. La început, interpretele erau complet nemișcate, cu excepția unor rapide mișcări ale mâinilor pe *shamisen*, tamburine și flaute. Ca număr, cântărețele la *shamisen* erau vreo douăzeci și interpretau într-un sincron perfect. Lampioane roz erau agățate de-a lungul balcoanelor și galeriilor. La stal, două poduri, ori pasarele, la dreapta și la stânga, în loc de unul, cum era cazul la *kabuki*, formau, pe deasupra capetelor, două drumuri pe care, în lumina proiectoarelor, trupa de actrițe, toate niște gheșe ieșite din spatele publicului, ajungea pe scenă. Purtau kimonouri care, cu centurile lor magnifice, costaseră, probabil, o avere și care nu aveau să fie folosite decât o singură dată în acel anotimp. La început, înaintau câte cinci pe fiecare pod, așteptate pe scenă de alte cinci, în kimonouri magnifice albe, ce contrastau cu cocurile lor negre înălțate cu ajutorul unor panglici violete, purpurii și de culoarea aurului. Și atunci era momentul să înceapă *Dansul primăverii*: acesta se desfășura cu o extremă ușurință, cu niște mișcări lente ale brațelor acoperite de mânecile lungi, cu pași alunecoși, în timpul cărora niciodată piciorul încălțat cu șosetă nu se ridica de la pământ, cu corpul țepăn, însă cu picioarele uneori foarte mobile. Apoi venea rândul dansatoarelor, ce mânuiau, fiecare, câte două evantaie uriașe, în fața a trei imense paravane, sub o ploaie de petale de cireș. În sfârșit, un dans în sunetele unor tamburine de argint, fiecare dansatoare cu buzele vopsite

în roșu menținând o siluetă în formă de Z sau de S ce se deplasa în zigzag. Pe fețele lor pictate ca niște măști albe, nici un surâs, o impasibilitate desăvârșită. Era dansul clasic japonez în forma sa cea mai strictă. Spectacolul era dat de gheișe pentru gheișe, judecat de cele mai bune dintre ele și de dificilele lor stăpâne, și nicidecum de criticii, numeroși totuși, din stal.

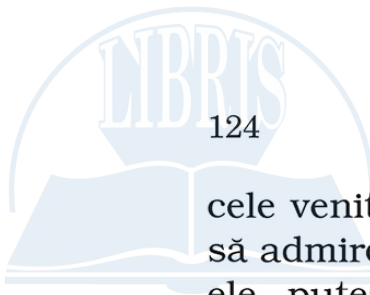
Dansul japonez este auster și static, greu de apreciat la prima vedere de oricine vine din afara spațiului japonez. Nu cunoaște aproape nici o mișcare rapidă ori violentă, nu se Țopăie pe acest dans și nu se ridică trupul de la pământ. Nimic din ce înseamnă dansul indian, de exemplu. Picioarele, mereu invizibile sub kimono, nu se îndepărtează niciodată prea mult, nici pe orizontală, nici pe verticală, corpul este înșurubat în rogojină. De altfel, dansul este făcut pentru spațiul strâmt al unui *tatami*, și nu pentru scenă. Brațele se mișcă puțin, mai degrabă mâinile, în apropierea capului, fără a se deplasa prin aer. Mișcările gâtului sunt delicate, iar ale ochilor, grele și foarte importante. Dansul devine astfel un spectacol de mim care urmărește și ilustrează cu grijă fondul muzical, ritmat, la rândul său, de *shamisen*. Există o întreagă simbolistică a gestului și a anumitor obiecte, printre care eșarfa sau evantaiul, de exemplu. Evantaiul poate fi o oglindă, o floare, o cupă ori o spadă. Când dansatoarea face piruete, o face lent, fără să se desprindă de sol. Unele dansuri sunt inspirate din dansul *no*. Atunci dansatoarea,

după cum scrie undeva Mishima, devine „o sculptură fluidă”, într-o succesiune de momente, fiecare prezentând sub un alt unghi o perfectă imagine a frumuseții. „Nu există altă mișcare decât cea potrivită pentru a trece de la o formă perfectă la o altă formă perfectă.”

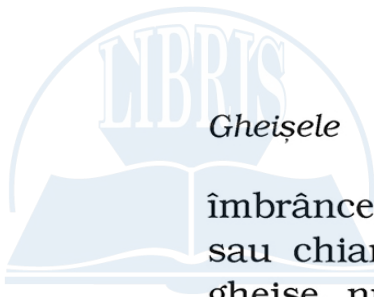
Totuși, în spectacolul nostru, existau și scheciuri sau scurte piese sentimentale, care rupeau ritmul acestor dansuri austere. Gheise sub pături albe interpretau, de exemplu, piruetele unui cal alb, rătăcit într-o școală de tinere gheise. Ori prințese din anul 1000, cu coafurile lor interminabile, reînviau un episod romantic din tinerețea prințului Genji. Publicul era complet sedus, însă nici nu râdea, nici nu aplauda, niciodată, tot după preceptele vechiului Edo: aplauzele sunt o manifestare inutil zgomotoasă, aproape grosolană, venită din Occident. Talentul acestor „amatoare” era evident: toate puteau să urce pe scenă. În plus, se întreceau în eleganță și lux prin bogăția costumelor, protectorii lor fiind nevoiți să plătească foarte scump acele mătăsurii fabuloase. Se mai puteau remarca o anumită indiferență față de frumusețea fizică și, dimpotrivă, o exigență sporită pentru stil, gesturi, ținută ori frumusețea veșmintelor.

Spectacolul era în egală măsură în sală. În proporție de 80%, publicul era format din *mizu shobai*, sintagmă greu de tradus, care desemnează, laolaltă, gheise, spectacol și plăcere. Toate gheisele erau acolo, până și

cele venite din marile orașe de provincie, ca să admire și să se inspire. Amestecat printre ele, puteai observa o lume întreagă: artiști tradiționali, practicând sau predând, de exemplu, caligrafia, pictura veche, muzica și dansul; negustorese de mătăsuri de lux, croitorese de kimonouri, patroane de restaurante și saloane de ceai. Bărbații erau aici foarte puțini. 90% din femei erau în kimonouri foarte elegante. Te simțeai într-o Japonie fabuloasă, la mică distanță de ce era ea în timpul dinastiei Meiji sau chiar în vremea când capitala se numea Edo. Trei propoziții ar putea rezuma spectacolul: 1) Gheișele dansau pentru gheișe. 2) Toate ar fi putut fi actrițe. 3) Edo își regăsea aici splendoarea de altădată. Pitorescul și forța de necrezut ale acestui mediu ar fi stupefiat pe orice vizitator ce nu cunoștea această țară, făcându-l să simtă acut straniul sentiment de a se afla în altă lume. Oricum – și am căutat cu atenție acest lucru în sală –, nu era decât un străin, eu, biletele fiind de negăsit, iar străinii, puțin interesați de spectacol.

Totul se termina așa cum se cuvenea, cu mare panasă, printr-o adunare generală, pentru o ultimă scenă de trecere în revistă, magnifică, ce figura valurile mării, muntele Fuji cu „pelerina” sa albă și Soarele-Răsare. După care, publicul ieșea din sală. Regăsirile, an de an, în rândul acestei faune foarte speciale din cartierele de gheișe se lăsau cu felicitări, temenele și scuze repetate, așa cum o cerea eticheta politetii. Era mai curând o

îmbrânceană de doamne la a doua tinerețe sau chiar în vârstă, multe dintre ele foste gheșe, nu foarte frumoase, dar de caracter, deosebit de amabile între ele și îmbrăcate în kimonouri și *haori* care-ți luau ochii. *Haori* e un acoperământ de mătase purtat pe deasupra kimonoului și pe care gheșele din spectacol nu-l poartă niciodată. La urma urmelor, vechea Japonie, prin toată această mulțime, dădea senzația unei țări de oameni deloc frumoși, însă îmbrăcați admirabil.

Pentru Yoshi și pentru mine, seara a luat sfârșit în tovărășia lui Sofu Teshigahara, genial maestru al artei florale, care ne îndrăgea tare mult; el ne invitase la spectacol. Acum ne primea, cu câțiva prieteni, la Shinkiraku, un renumit salon de ceai imensă din apropierea teatrului, în Tsukiji. Câteva dintre gheșele pe care le văzuserăm pe scenă ne turnau acum saké în pahare, dar și vin de Rin și șampanie, discutând vesel cu noi. Cina s-a terminat cu un moment muzical oferit de Kinko, cunoscută interpretă la *shamisen*. Nu era gheșă și se spunea că instrumentul la care interpreta era un „Stradivarius printre *shamisen*”. Chitara cu trei coarde, ale cărei sunete li se pot părea ciudate neinițiatilor occidentali, elibera, sub mâinile și degetele lui Kinko, o revărsare subtilă de emoții, care putea merge până la violență, cu puterea de a pune stăpânire pe nervii celui ce asculta, dar și până la momente de profundă melancolie. Suma pe care avea să o primească în seara aceea de la Sofu pentru a fi venit să